§132

Svar på medborgarförslag om höjd åldersgräns – subvention för livsmedel på recept vid celiaki (HSN/1280/2026)

Sammanfattning

Ett medborgarförslag har lämnats in om att Region Jämtland Härjedalen ska höja åldersgränsen för subventionerade glutenfria livsmedel vid celiaki från 16 till 18 år. Förslagsställaren skriver att *”en höjning av åldersgränsen skulle skapa bättre ekonomiska förutsättningar för familjer med barn som har celiaki, bidra till ökad jämlikhet och hälsa, minska risken att ungdomar av ekonomiska skäl inte följer den glutenfria behandlingen fullt ut samt harmonisera bättre med samhällets övriga definition av barn och myndighetsålder”*.

Enligt 20 § lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner med mera kan personer som är under 16 år få lägre kostnader för vissa livsmedel för särskilda näringsändamål som har förskrivits av läkare. Den nationella förmånen omfattar alltså inte ungdomar från 16 års ålder. Att erbjuda stöd därefter är frivilligt för regionerna och kan utformas på olika sätt.

Region Jämtland Härjedalen slutade år 2008 att subventionera glutenfria livsmedel till personer från 16 år. Förändringen följde den gemensamma inriktningen inom norra sjukvårdsregionen. Den byggde bland annat på att glutenfria produkter hade blivit tillgängliga i dagligvaruhandeln. Ett annat skäl var att motsvarande stöd inte lämnas till flera andra grupper som behöver särskild kost på grund av födoämnesallergi eller intolerans.

Vid behandling av liknande medborgarförslag år 2021 beslutade regionfullmäktige att avslå medborgarförslaget.

Glutenfri kost är den medicinska behandlingen vid celiaki och behöver följas livet ut. Glutenfria produkter finns numera i den ordinarie dagligvaruhandeln, även om utbudet kan variera mellan orter. Produkterna kan vara dyrare än motsvarande produkter som innehåller gluten, vilket innebär en extra kostnad för den enskilde. Frågan om ekonomiskt stöd behöver dock bedömas tillsammans med principerna för likvärdighet, ansvarsfördelning och enhetliga regler.

Reglerna är desamma inom den norra sjukvårdsregionen. För personer med celiaki gäller den nationella livsmedelsförmånen till 16 års ålder. Därefter köps glutenfria produkter på den öppna marknaden. En aktuell avstämning visar att varken Region Västerbotten, Region Norrbotten och Region Västernorrland förskriver glutenfria

produkter vid celiaki efter 16 års ålder. Om Region Jämtland Härjedalen utökade subventionen skulle det innebära en avvikelse från denna gemensamma inriktning.

Ett särskilt stöd till personer med celiaki väcker även frågor om likabehandling i förhållande till personer med andra medicinskt motiverade behov av specialkost, som inte får motsvarande regional subvention. Ett stöd som begränsas till en diagnos behöver därför kunna motiveras sakligt och tillämpas konsekvent.

Åldersgränsen 16 år regleras nationellt i lagen om läkemedelsförmåner och i det nationella regelverket. Frågan om en annan generell åldersgräns bör i första hand hanteras nationellt. På så sätt blir villkoren enhetliga oavsett var man bor. Regionens bedömning är att regionala särlösningar riskerar att öka skillnaderna mellan invånare i olika delar av landet.

Sammantaget bedömer regionen att det inte finns tillräckliga skäl för Region Jämtland Härjedalen att införa en egen utvidgad subvention för gruppen 16 till 18 år. Medborgarförslaget föreslås därför avslås.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige
Medborgarförslaget avslås.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår regionfullmäktige
Medborgarförslaget avslås.

Expedieras till

Regionstyrelsen

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Svar på medborgarförslag om höjd åldersgräns - subvention för livsmedel på recept vid celiaki
- Medborgarförslag om höjd åldersgräns - subvention för livsmedel på recept vid celiaki(RS_490_1_2026) - Maskad